

ШЫҢ

1925 чылда
Удмуртияга

1963 ч.
АВГУСТ
11
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 190 (5594).

Өртөө 2 көп,

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

БИСТИҢ ТУДУГЖУЛАРЫ ВЫСКА

АЛДАР!

Н. С. Хрушевтин Д. Раск-биле ужурашканы

Совет Эвилелинде чоруп турар АНШ-тың икунне секретары Дин Раскыны ССРЗ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрушев Гагрның районунга хүлээп алган.

Ужурашышынга ССРЗ-ниң даштын херектер министри А. А. Громько, ССРЗ-ниң АКШ-та элчини А. Ф. Добрынин киришкен. АНШ-тың икунне секретары Дин Раскыны икунне секретарының туснай дузалакчызы Л. Томпсон болгаш АНШ-тың ССРЗ-де элчини Ф. Молер болгаш өске-даа кижилер үдөп чоран.

И. А. РУВИНСКИЙГЕ ТЫВА АССР-НИҢ ТРАНСПОРТУНУҢ АЛДАРЛЫГ АЖЫЛДАКЧЫЗЫ ДЕП ХҮНДУЛУГ АТТЫ ТЫПСЫР ДУГАЙЫНДА

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң ЧАРЛЫ

Абакан-Кызыл оруун чаартып кылырынга болгаш Кызыл чанында Улуг-Хемни кежилдир көвүргүтүү турунга ачы-хавыазы дээш, Тыва АССР-ниң транспортуң алдарлыг ажылдакчызы деп хүндүлүг атты Абакан-Кызыл автомобиль оруунуң эргелелиниң начальниги — Изот Абрамович Рувинскийге тыпсыр.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң даргазы Б. ДОЛЧАНМАА.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң секретары К. ДИИГА.

Кызыл хоорай,
1963 чылдың август 10.

Көвүргү тудуунуң кол эргелелиниң № 5 көвүргү отрядының ажилдакчыларын Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Хүндүлөл бижии-биле шаңнаар дугайында

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң ЧАРЛЫ

- Кызыл хоорайның чанынга Улуг-Хемни кежилдир болгаш Кызыл-Мажалык ажылчы суурунуң чанынга Хемчик-Хемни кежилдир көвүргүтүрүдүр хуусаа бетинде дооскан кызымаккай куш-ажылы дээш Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Хүндүлөл Бижии-биле шаңнаары болза:
1. Фрол Семенович АКТЫНЫ — слесарь
 2. Петр Федорович БЕЖАННЫ — монтажчы
 3. Константин Егорович БАСОВТУ — монтажчы
 4. Павел Николаевич ГЕТЬМАННЫ — монтажчы
 5. Дмитрий Семенович ДЖУТАННЫ — бригадир
 6. Александр Мартынович ДОВАЛЕВТУ — мастер
 7. Николай Федорович ИВАНОВТУ — бригадир
 8. Дмитрий Федорович ИВАНОВТУ — улуг мастер
 9. Михаил Антонович КИШКАНЫ — бызаныч
 10. Василий Филиппович КОСЕЦКИНИ — кепальщик
 11. Иван Федосеевич КОЗЛИТИНИ — кран машинизи
 12. Гаврил Антонович КРАСНОБАЕВТИ — монтажчы
 13. Александр Леонидович КАТУЛИНИ — монтажчы
 14. Анатолий Иванович КУПЧЕНКОНУ — кран машинизи
 15. Дмитрий Никитович ЛИФЕРНИ — монтажчы
 16. Федор Михайлович СЛОУСАРЬНИ — монтажчы
 17. Юрий Григорьевич ЧЕПКАСОВТУ — прораб
 18. Борис Александрович ЧАБАННЫ — электр каңдакчы
 19. Михаил Алексеевич МАЛЕЕВТИ — көвүргү тудуунуң отрядының кол инженери.
 20. Иван Алексеевич МИТРОФАНОВТУ — көвүргү тудуунуң отрядының начальниги.
 21. Семен Абрамович БЛЯХТЫ — Улуг-Хемни кежилдир көвүргүтүү телевилелиниң кол инженери.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң даргазы Б. ДОЛЧАНМАА.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң секретары К. ДИИГА.

Кызыл хоорай, 1963 чылдың август 10.

КӨВҮРҮГЛӨП МАШИНАЛАР ШУУЖА БЕРГЕН КЫЗЫЛГА БОЛГАН МИТИНГ

Көвүргүтүү өөдүгү үдө бо сөс чүгө Кызылга өвөс, а бүгү Тывага кайды-бир өөрүшкүңүң илерешкини апарган. Кызыл хоорайга автобус доктаар черлерге турган кижилер-даа, автобустарга чораннар-даа:

- Көвүргүтүү көрдүң бе?
- Эрес-ле эрлер аа! Көвүргүтүү хуусааныңдан бир чыл бурунгаар туду кааннар-дыр.
- Көвүргүтүү чаражын, улуг-чаагайын канчаар ому.

Бо дээрге дүрүм өзүңүң өөрүшкүңүң, көвүргүтүү эрес-маадырлыг туду-дугуларыңа чоргаарланганын илереткен чугаалар.

Көвүргүтүү турун турда, та чеже кижилер барып магадап, сеткили ханып көрдү шынаа.

Шүгүчү Салчак Молдурга көвүргүтүү эрес-маадырлыг туду-дугуларыңа алдар болдурган шүгүңүңе мынчаар бижээн:

Улус тилеп шылааы күш бойдушта чок
Угаан-биле ишчи холдуг Кызылдан чок
Угу барып, тыва дагдан чөгүртүңгөн
Улуг-Хемни бажы кезе чагырттыр.

Терең сүңгү кежер дие муңчулбас бис
Терек муңгаш салдап чорбас апарган бис
Дегжин чадаан эриктериңиң ужураштар
Демир-бетон көвүргүтүү куржаптымыз.

Көвүргүтүү Улуг-Хемни кежилдир улуг көвүргү Кызыл хоорайга туду-дугулар. Магалың-ла херек, улуг-ла үдө бүтүңгөн. Тываңың экономика-зыңың, култураныңың хөгжүдүңгөңүң, ажычы чоннарыңың амыдырал хандырылазың улам өскүдүңгөңүң бо көвүргүтүү ужу-дугузы аажок-ла улуг. Ичангаш көвүргүтүү эрес-маадыр, шалышкы кызыкмак туду-дугуларыңа Тываңың ажылчы чоннары өөрүп четтиргенин илередиң турар.

Бо КӨВҮРҮГҮНҮҢ тудуун хуусаа бетинде эки дозуп, ажылдак киир-гени-биле холбаштыр дүң, август 10-да, хүндүлүкүңүң 3 шакта, Кызыл хоорайга хей кижилер кырында митинг көвүргүтүү чанынга болган. Митингтин СЭКП Кызыл хооромунуң бирги секретары эш Ниселев ажыткан. Көвүргүтүү турун хуулап алып талазы-биле кутуне комиссиязының даргазы, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазының оралакчызы эш Ниссеева өсө берген.

Көвүргүтүү турун кыска хуусаада эки шынарлыг кылдынганы эш Коссов демдегелээ. Митингге он өске долаазы, ССРЗ-ниң Дээди Совединиң депутаты эш Пилипчук, Кызылдың чуртагычы эш Амыр, көвүргүтүү турунгуларының бригадир эш Иванов болгаш көвүргүтүү турунгу № 5 отрядының начальниги эш Митрофанов олар болгаш өскөлдөр-даа чүвө чугаалааннар.

СЭКП обкомунуң бирги секретары, ССРЗ-ниң Дээди Совединиң депутаты эш Тома митингтин түңнелинде чүвө чугаалаа, анык Тыва республиканың мөөн сонгаары хөгжүдүңгөңүң өл көвүргүтүү улуг ужу-дугузының оңалсап демдегелээ. Көвүргүтүү турун боттандырган чорук бистин Коммунист партиясының эш Никита Сергеевич Хрушевка баштаган Төп Комитетиниң болгаш Совет чазактың Тываңың ажычы чоннарының дугайында ада сагыш салышкының көргүзүү болур. Оң-биле кады көвүргүтүү турунгуларының эрес-маадырлыг ажылын эш Тока улуг өөрүшкү-биле оңалсап демдегелээ.

Митингтин кижикчиери СЭКП ТБ-га, ССРЗ-ниң Министрлер чөвүлелинде, эш Никита Сергеевич Хрушевка байылыг телеграмманы улуг өөрүшкү-биле хуулап алганнар.

Эш Тока кызыл лентини үзе кезиптерге, көвүргүтүү машиналар шуу-жа-ла берген.

Бо дугайында тодаргай өтөт дараазында солунга үнөр.

Тыва АССР-ниң алдарлыг туду-дугу деп хүндүлүг атты Тыва АССР-ниң туду-дугу организацияларының ажилдакчыларынга тыпсыр дугайында

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң ЧАРЛЫ

- Туду-дугу талазы-биле ачы-хавыазы дээш Тыва АССР-ниң Алдарлыг туду-дугу деп атты тыпсыр болза:
1. Валерий Чадамбаевич КУИГА — «Тыва даг-дугу туду-дугу» туду-дугу эргелелиниң дашчы-бетоншиги.
 2. Дмитрий Гаврилович ГОЛУБЕКА — «Тыва даг-дугу туду-дугу» туду-дугу эргелелиниң бетоншиги-опалубчиктер бригадир.
 3. Дин-Серен Кудурекочий МОИГУШКА — «Тыва даг-дугу туду-дугу» туду-дугу эргелелиниң пидорамшиги.
 4. Оюн Лагбаевич КАЛАЗИГА — «Кызыл туду-дугу» туду-дугу эргелелиниң дашчысы.
 5. Матрена Алексеевна ПИЧУГИНА — «Кызыл туду-дугу» туду-дугу эргелелиниң шугуатура ажылдарының инструктору.
 6. Аркадий Валерьевич ПЕРВУХИГЕ — «Сельэлектрострой» туду-дугу эргелелиниң прорабы.
- Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң даргазы Б. ДОЛЧАНМАА.
- Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң секретары К. ДИИГА.
- Кызыл-хоорай, 1963 чылдың август 10.

Тыва АССР-ниң туду-дугу болгаш орун организацияларының ажилдакчыларын Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Хүндүлөл бижии-биле шаңнаар дугайында

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң ЧАРЛЫ

- «Туду-дугу» хүнүңге тураскаал кылдар база үлөтүр, коммунал болгаш култур-амыдырал объектилерин тудар талазы-биле чедип алган бидүрүткүч бөлүк көвүргүтүү дээш Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Хүндүлөл бижии-биле шаңнаары болза:
1. Мария Георгиевна ПЕТРОВНА — «Кызыл туду-дугу» туду-дугу эргелелиниң молар-шугуатуруши.
 2. Демур Көк-оолович ХЕРТЕКТИ — «Кызыл туду-дугу» туду-дугу эргелелиниң дашчы-бизанчысы.
 3. Татьяна Карповна БРУБЕСКАЯ — «Кызыл туду-дугу» туду-дугу эргелелиниң шугуатуруши.
 4. Маадыр-оол Емнэевич МОИГУШУ — «Тыва даг-дугу туду-дугу» туду-дугу эргелелиниң бетоншиги-опалубчиктер бригадир.
 5. Михаил Дмитриевич ЧЕРТЫГАШЕВИ — «Тывакобальт туду-дугу» туду-дугу эргелелиниң № 1 участкада комплексилг бригаданың бригадир.
 6. Нина Кузьминична БАЕВАНИ — «Тывакобальт туду-дугу» туду-дугу эргелелиниң механизация базазының крановшиги.
 7. Иван Павлович ЖЕЛУХИНИ — Тыва орук-туду-дугу эргелелиниң экскаватор машинизи.
 8. Иван Григорьевич РЯЗАНОВТУ — Тыва орук-туду-дугу эргелелиниң машинизи.
 9. Федор Сергеевич МИШКИНИ — № 213 орук ажылгал участкагуңуң начальниги.
 10. Николай Павлович АРЖАКОВТУ — № 213 орук ажылгал участкагуңуң слесары.
 11. Устинья Семеновна КОЦЫШЕВАНИ — № 213 орук ажылгал участкагуңуң ажылчысы.
 12. Пантелей Васильевич САФРОНОВТУ — № 213 орук ажылгал участкагуңуң орук мастери.
- Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң даргазы Б. ДОЛЧАНМАА.
- Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң секретары К. ДИИГА.
- Кызыл хоорай, 1963 чылдың август 10.

Көдээ ажил-агый ажилдарының хүн демдегели

Мал чемнери бараа сүт-даа база эт-даа болур. Н. С. Хрушевтин бо сөстөрү дыкка хей ажил-агыйларын удуруткучуларыңа ажилдап хөдөлгөңүң бөлү берген. Бик-Хем районунуң «Хадыр», Чөөн-Хемчик районунуң «Большевик» болгаш «Искра» көдээ ажил-агый эргелелиниң колхозчулары, «Чыраа-Бажы», «УТКА 25 чылы» совхозтар, дуржулга станциясыңа сизге белеткен бедек темпизин чоруду-дугу турар, «Өк» совхоз өсөлүгү беш хонукта база шулуудай берген. Айтык ажил-агыйларда кижилериниң куш-ажылы эки организастаттынганын, ниятинги чемеңгее черлери база ажилдап турар.

Дуржулга станциясыңа чиксеке ап көрөз. Ында сизге кезалезинде чүс ажал кыла ажилдап турар. Оң аңгыда хойжу бүрүңгөңүң, фермаларыңың коллективтеринге сизге белеткээр талазы-биле тодаргай оңалдынып чедирген, техниканы туккайлап берген.

«Хадыр» колхоз херегезе чөгүрү сизгеңиң көртүңүңүңүң хирезин белеткен алган, «Өк», «Чыраа-Бажы», «УТКА 25 чылы» совхозтар сизге сарааттарының планын 25-28 хуу күсүттүңгөңүң берген.

Силос салыры өгөлдөн. Тоюнуң «Май 1» болгаш «Совет Тыва», Каа-Хемниң «Тиналеге», «Октябрь 14 чылы», Кызыл туку, Улуг-Хемниң «Куш ажылдакчы хосту», Бий-Хемниң «Кызыл тараачын» колхозтары чаягаар бүткен сизге силосаар талазы-биле мурал турар. Тоюнуң колхозтары силос салырының планын 91,4 хуу күсүттүңгөңүң. Ыччалаажок мында ажилдың темпизин кошкыайлар турар. Олар бүдүн чарткы ийи чылдың херегезинге четчир силосту салыр дээш демисежиң турар.

Мурнакчыл ажил-агыйлар ийичаар ажилдап турар. Республиканың сизге белеткээрнин планын ниятинге-биле 17,3 хуу, а силос салыры чүгө 0,3 хуу күсүттүңгөңүң. Тес-Хем бүдүрүге эргелелиниң ажил-агыйлары, Улуг-Хемниң «Х Улуг хурал» (даргазы эш Вислав), Каа-Хемниң «Совет тыва» (даргазы эш Нурсат), Бий-Хемниң «Искра» (даргазы эш Дежнев) колхозтары, «Найрал», «Сукпак», «Тыва» совхозтар (директорлары эштер Доржулдай, Петенева, Юртаев) мурнукузу хевээр бүгү ажил-агыйларын куудурунда сөөртүңүңүң чоруду-дугу турар.

«Сукпак» совхозта чүгө 30 тонна сизге белеткеттинген. Ол база планга улуг чүгө ийи хуу болуп турар. Ол хире сизге-биле он шаа инекти бежин азырап шылааы боор силер, эштер Петенева, Черменев.

Танды районунуң «Революцияның чалбымы» колхозу мал чемнери белеткээриниң темпизин база куудаткан. Эштер Гудков, Чусова, Филонова олар мал чеме тарааларга идеген турар чадап чок боор. Ол дээрге шуут таарышпас туруш-тур. Четчир санын сизге кезип алдырыңың, силос салырының планын күсүттүңгөңүң бүгү-ле аргалары ажил-агыйда бар. Мал чемнерин мөөдөзүңүңүң ол улуг курал-ыраларын ажилдааы база канчап болур боор.

Сизге кезириниң хуусааы доостун турар. Тарааларың массалыг ажаап алышкыны өгөдөгөңүң чедир бүгү-ле шынааларга болгаш аңнарга сарааттар тургустунган, мал чемнери белеткээрнин планын бүгү ажил-агыйлар күсүттүңгөңүң турун дээш мал чемнери белеткээр бригадалар, зенюлар куженишкенин ийи катар улгаттырса чогуур.

Чоргаар дыңналыр ат

Бистин бо үевиң өндүр чаагай тургусту-дугуңуң үеңи. Чүс-чүс заводтар, фабрикалар, электростанциялар, шахталар, миллион-миллион дөрбөчтин метр чаа чуртталга шөлдери, мурунда өргөн-даа турбаан эки-үчүргөй тайгалар өргүзүндө он-он хоорайлар болгаш суурлар бо хүндүлө Совет Эвилелинде тургустунуң турар. Ол дээрге тургусту-дугу күш-ажылды кижилериниң туду-дугуларың кылын бүдүрүп турар буяның чаагай үдөзү, кижилер төрөлгөңүңүң чырыткылаңка күзөли — коммунисттик тургусту-дугу, партияның төгүдүгү программаның амыдыралда боттанышкыны-дыр.

Туду-дугу дээрге чоргаар дыңналыр ат. Туду-дугу болуңуң тургусту-дугу тайбың кыш-ажылы-биле төрөң чериниң арнын чаартып, кижилерге аас-кежин болгаш өөрүшкүңүң бараалдагың турар. Кайы-бир колхозтуң фермазында инек кажаазыңдан өгөлдөн, делегези өң улуг Красноаркск ГЭС-ти-даа, социалисттик чуртарын дөвискээриниң шүптүзүң дамың эртен «Найрал» деп нефть дамчыдар хоораны-даа туду-дугу тургусту-дугу турар.

Бүдүн бүгү совет улус туду-дугуңуң Хүңгүн байыралады-биле демдегелеп эртирдиң, чаагай сеткилдиң күзөлдериң туду-дугуларга сөтлөп, мөөн сонгаар күш-ажылчы чаа-чаа улуг тилегелериң чедип алырың оларга чүркетин ханымаңдың күзөп турар. Бистин анык Тыва республиканың туду-дугулары база миллион-миллион совет туду-дугулары-биле кады боттарының чапчы болган байырдалыңа күш-ажылчы белеткериң ужуражың турарлар.

Тываны чаа туду-дугуларың өздүгү ораны деп чугаалап болур. Республиканың төвү Кызылда чурталганың, култур-албан черлериниң, үлөтүрүңүң он-он улуг туду-дугулар тургусту-дугу турар. Шапкын Хемчиктин эринде бүгү-эвилеп ужу-дугузың «Тыва даг-дугу» комбинаты. Таңды-Уданың менги баштыг бузуру сынарнының электеринде «Тывакобальт» комбинаты болгаш Тоюнуң тайгаларында, өвүңүң ховуларында кайгамчык дүргөн тургусту-дугу кедеңи он-он суурлар тыва черин арның чыл өвөс, харың ай бүдүрүңдө чаартып турар. Ол бүтүңү туу-дугу-

биле эйпеп, ыяш-биле шалаалап, серилеп, чугайлап, дозлап тургаш кылың бүдүргөн бистин туду-дугуларыңың күш-ажылы шынап-ла чоргаарыңчы.

Туду-дугуңуң хүндүлүг, буяның, чоргаар дыңналыр адыңга төлөптиң болуп турар кайгамчык мурнакчы кижилер, коммунисттик күш-ажылды шалыпчылар республиканың туду-дугуларының коллективтеринде дыкка хей. Балды тутса бызаныч, мастерок тусса дашчы, туду-дугу талазы-биле кылба-за бир бөлү Хемчикти кежилдир көвүргүтүү турунгуларың чедип алган улуг тилегезиң, партияның программасында тодаратынган амыдыралда боттандырыңга оларын хире-череги-биле салышкыныңың-дыр.

Туду-дугуларың чапчы болган байырдалың демдегелеп эртирдиң тура, республиканың туду-дугуларыңың ажил-чорудуларыңда бар болуп артышпаң турар четтериниң дугайың чугаалавың барып болбас. Ылаңгыя Кызылдың туду-дугулары чуртагыч чонун болгаш күрүңүңүң мурнуңа улуг өрөлү болуп, эртен чедип айларда чаа чуртталга шөлдери болгаш өске-даа туду-дугуларың ажилдаа киирени өмн эртер хожудатканнар. Оң түңнелинде чарткы чыл планы бүгү жөргүтүлгөрү талазы-биле күсүттүңгөңүң. Эргелелиң удуруткучулары туду-дугуларың кутжун таарыштыр шың организаста-вың, чагыңс угда тургустунуң турар объектилериниң санын көвүдериң шың өвөс практиканың амыдыра чедир чайлап шыдавың келгенер. Кызылдың туду-дугуларың аразында мурнакчы бригадалар, бүгү-ниятинги кылдыр илгеридең болуп депшиле-диге чаа чүдүдөр өвөш өвөс. Ыччалаажок удуруткучуларың талазыңдан күш-ажылды организастаарың өки-жидеринге чөгүрү кичээңгей сал-байп турарыңдан нияти бурунгаар-лаашкын чедип алдырмай, ажилда ала-чаягаарлаашкыңнар ургутчүп турарын хомудуң сеткил-биле бөгүн чугаалапас аргажок.

Туду-дугуңуң чоргаар дыңналыр адың төлөптиң эдилер! — деп чугаалавышпаң, бөгүн туду-дугуларга чүркетин ханымыңдан ийги байырың чедирип каалыңар!

Туду-дугуңуң чоргаар дыңналыр адың төлөптиң эдилер! — деп чугаалавышпаң, бөгүн туду-дугуларга чүркетин ханымыңдан ийги байырың чедирип каалыңар!

ЧУРУНТА: Көвүргүтүү ажыларының бүдүзүңдө оон нияти хевери.

СЭКП обкомунуң бюрозунда болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде

1963 чылдың II кварталында туду-дугу организацияларының социалисттик хүлээлгелериниң күсселдезиниң дугайында

Бо чылдың II-ги кварталында республиканың туду-дугу организацияларының социалисттик чарымының түңнелин чугаалажып көргөш, СЭКП обкомунуң бюрозу болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели социалисттик чарыштын тилекчилеринге күш-ажылды бүдүрүңчүлүүн 116 хуу күсүттүңгөңүң, ажил-телевириңниң фондузун камнап албышаан, туду-дугу-монтаж ажыларының планын 102 хуу күсүттүңгөңүң «Недээ электротуду-дугу» туду-дугу эргелелин (начальниги эш Ч. Б. Ондар, парторганизация секретары эш Г. И. Петеримов, местком даргазы эш А. Д. Федотов) тилекчи деп санааш, СЭКП обкомунуң, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш өлпрофкомунуң чөвүлелиниң шилчир Кызыл туугун ты-ысман.

Оң-биле кады СЭКП обкомунуң бюрозу болгаш Тыва

АССР-ниң Министрлер Чөвүлели «Кызыл-туду-дугу» туду-дугу эргелелин, «Чадаана недээ-туду-дугу» туду-дугу эргелелин ийгиң кварталда багай ажилдаан деп демдегелээ.

1963 чылдың II кварталында ажилдың түңнелдерин туду-дугу организацияларының ажилчы, албан-жаакчыларының нияти хуралдарыңа чугаалажып, күш-ажылды бүдүрүңчүлүүн бедилери, туду-дугу эргелелиниң шынарын экинжидери, материалдары камнаары база туу-дугуларны хуусаа бетинде дуужаары дээш социалисттик чарышты калбар-тырын СЭКП Кызыл хооромунга, парткомнарыңа, хоорай, район куускомнарыңа, профвилелдериниң адыр-дар азы-биле обкомнарыңа, партияның эге органи-зацияларыңа дааскан.

ТУДУГЖУНУҢ АЖЫЛЫ — БАЗА-ЛА ХҮНДУЛУГ БОЛГАШ АЛДАРЛЫГ!

БЕРГЕН СӨЗҮВҮСКЕ ТӨЛЕПТИГ БОЛУР БИС

20 чыл дургузунда

Ак-Довуракта «Тыва даг-дугу» комбинаттын бирги ээлжиме ажылдаар кышкыраа үе чоккошчала келген. ЧУРУКТА: даг-дугу болбаарындай ажылдаар фабриканын ичинде кешир.

Тудугжу! Бо мергежидиң кижиңиң бистин чуртувуста аажок хүндүткөлдүң. Ол мынд бөлүр ужурау-даа. Чүгө дие бистин чуртувустуң ажалчы чоңу келир үениң чымык тургузуу—коммунисттик тургузуу турар. Бүгү кижи төрөлгөнгөн ачис оору-галга болуу ол иштиндеги тургузарыңның программасын СЭП-инде XXII съездин бадылаан.

ТУДУГЖУ

Тудугжу болуун мергежилдинге чоргоорланмас аржажок. Ол бодунуң үс-шевер холдары-биле бодунга турарсаады тургузуң, чымык, чымык чуртталга бакчыларын, көвүрткөөрүн, күштүг гидроэлектростанцияларын, театрларын, заводдарын, школаларын тудуу турар. Дашчы Оюн Лагбаевич Балзаан-биле бис хей кайт чаа бакчылар тудуу турар 26-чы кварталдын тудууга ужурамы бердиңиз. Ону өөрүмгө чодакымаар мага-бодтуң, хүнге хүрүрт дорукан арышын, 50 хар чедип чоруп намыз болду. Мендешкенниң соонда, ам кымык-чай чок болганындан биче маналарын ол диледи. Чымык салып турган тууубуларын дорукташ, ол мөөң чымык чедип келди. Бис эриңден тавыш болгаш биче калды чугаалаштың. Ажыл соонда, кезжө оң өг-бүлелерге барып ужуражыр болдуң.

Тудугжу кижиңиң дугайында чугаалаары дээрге, оң холдары-биле бодуруң каан тудууларың дугайың чугаалаары ол болгай. Иңчаарга дашчы кижиле 25 чыл иштинде чеже тудууларга киришкен дээр! Дашчы Оюнуң эриңден ооруңуң дугайың оң холдары боттарыңа чугаалап берип турар. Иңча-мында шыбактарын, кадык, иңча-даа мөгө-шыгырак ол холдарын кижи хүндүлөй бер. Оюн Лагбаевичтин уругдары бөгү: ийи оол, үш кымыг. Улуг оолу Төрөн чуртууну кымыгарын камгаалап турар, иңчаарга битини

УЛУГ-ХЕМИМ (ШУЛУГЛЕДЕН ҮЗҮНДҮ)

Бөгү бисте биңи дег Бойдуз кайгап чүдүрүр чок, Ону харын улам чаартал, Оруун айткан хоода кырген. Тоолду төрөөң, угаан кый дээң Бошуну, чараш Улуг-Хемим. Бурдунуң салтын кыргаш Мундараар мен, катырар мен. Эздин санай хоорай, сууру, Эриң дургаар тарва, сууру, Мөгө күштүң, чаражың Бөгүн көргөш, чоргоорар мен: Көрүңүк дег шырайыда Хөй-хөй суурлар чайыңанган Соок доңуң өрп чылаан Солдатылаң чөлөштөлөгөн. Мурунда сен огуң меңээ Мундга, бедик арттан дора Бутта, холда кичи-бөк дег Мундараар дугулап чоруду. Ынак Тыва чараш төвү Ырда кирген Кызыл хоорай Амдыга дээр кавдык чымык. Ажыл-биле шымык сөглөйиң: Боску туруң, үр чыа арып, Бодуңуң дег бот-тыңыл. Чамың, күзүң кезек өйдө Самолет-ла тымың алыр... Шалкын улуг хөгүлдөгө Шалтык, моондак бөлу бергеш, Ажыл-дуза хайыраңны Аңчы каргаш боран чорду. Ажылгада черяк, өмдөк, Ажылдаанда ажыктың-даа Улуг-Хемим бөгүн көргөң, Улам чымык хүлүмзүрдү! Чүс-чүс чылда манан сүйүү Чүгө бөгүн хүлээп апты, Мөңгүн, алдын холау кылган Мөгө-богада кеттинипти. Бога борода онза бога Бөлу хобуу көрүлүшүң, Чүртүң улуг шалкын күжүн Чугаалап-ла турган чу ийиң: Дүң, хүндүс соккаш дивес, Түмөн дугуй—эртине, үңе Калмык судал калканың дег Хайың, бойдуң шуужуң-ла тур. Көвүрт-даа ажыттыңды

1958 чылда «Тыва даг-дугу» комбинаттын тудуу эргелигин эң баштай организастап турар үеден эгелээш бо хүннерге чедир ажылдаар аас-кеңиң мөңзө таварышкан. Баштайгы үеде колдуунда-ла 4 ээл ишти чурттаар ийи каат ыяш бакчынар тудуп турган. Арай сеелзуредир тууубу, даш-биле бодурулениң болгаш култура-амыдыралдын улуг тудууларын масалагы мылып эгелээш. Техника сайзыраан үеде чүгө балды-биле чудуу чонуп тургаш, тудуу кылырын билер чорук кичип-даа четпес дээрзин дугайты билген мен.

Мынчангаш төп областтардан келген дуржулгалык тудугжу эштериниң дузазы-биле тууубу, даш тудуулар кылырының мергежилин кыска хуусааның иштинде чедишкениң шингээдиң ап шыдадым. Барык-ла 5 чыл дургузунда ыяш, тууубу болгаш даш-даа тудууларга бригадирлеп ажылдап келдим.

Ажылдап эрттен чылдарың дургузунда мээң бригадам бодурулге планың ай, квартал, чыл бүрү 110-дан 130 хуу доттамал кууседиң келген. Бригада-ның кеңигүнеринде куш-ажылга ынакшыдыг мурнакчы ниймелерин саны өскөн. Чижээ, Салчак Наран-оол, Данзырчы Калдар-оол, Оржак Хунакай, Кончук Салчак, Ашан-ол Салчак, Очур Хертек, херээжээ тудугжулардан Сүгө Онуштаан, Сат Тырыш болгаш оон-даа өскелер.

Олар тудуу эргелигиниң мантал бижиктери болгаш өртектиг барааныры-биле үргүлүч шаңдадып келгенер.

Ам ажылдаарыңа болгаш амдыраарыңа бүгү-ле таарымчалыг байдал тургустунган.

Чүгө бистин республикамыска эвес, харын бистин Төрөн чуртувуска онза чугула умжур-дузалык даг-дугу комбинаттын тудуунга кирип, оң кадрмаан ажылчынары болганымыска чоргоорлангып турар бис. Чоонга чаа-ла нөшүн эраттарын оолдар, кыстары чораш бистер бөгүн Тывага аар индустрияның биргизи—комбинат тудуунда мергежилди амдычыннар болганымыстың умжуру болза Коммунисттик партияның болгаш Совет чазантың ленинчи национал политиказының ачызы-дыр деп кезээде бодап чорур бис.

Бистин бригадасы бо хүннерде даг-дугу арылгар фабриканың кол көрүлүмүдө тууубу салып турар. СЭП ТН-ның июн Пленумунун шийткелеринге улам-на оорук киришкан, база тудууларын байырлалыңа алдар кылдыр хун бурда 9 кубометр тууубу салыр деп бедиктен хүлээлгени алган бис.

Берген сөзүвүстү төлептиг ээлеп шыдаар дээринге быжыг бүүрүлдиг бис. Даг-дугу арылгар фабриканың бирги ээлчээң дозуп, ону ажылгалга кичирери-биле хол-баштыр даг-дугу комбинатка болгаш тудуу эргелигине хей сангыч ажылчын күжү негетинип турар. Чер-чер-де эр, херээжөөң, эргим эштер, Тывага аар индустрияның биргизи—даг-дугу комбинатка кээп амдыраарыңарың ш-хуузу-биле кыйгырып тур бис.

С. МОКРАШ, фабрика тудуунда дашчылар бригадасының бригадир.

Куш-ажылчы чедишкениңер

Кымыл хоорайның тудугжулары боттарының байырлалыңын хуну — тудугжу хүнүңе куш-ажылчы бедик көргүзүлгелер ужуражып туралар. Оларын кызымаккай ажылдап турарының ачымында бистин хоораймыс хуну бүрү улам-на өзүп, оң күдүң бедиң башызың, тудуу-лаңсерин чараш туууну — шүптү-зундан чыдып калбаан.

Чоокта чаа Оюн Лагбаевич Калзаан 50 харлаан. Назымың чартын ол Кызылдың тудууларыңа эрттирген. Арга-дуржулгалык мастер бодунуң мергежилдинге орус, тыва өвөш эвес аныктырың өөртөгөн. Оң бодун орус мастер өөртөгөн. Элең каш чылдар мурунда оон-биле Илья Казанцев ажылдап турган. Ам Казанцев мурнакчы бригаданың удуруңу турар. Ам Оюн Лагбаевич-биле оң өөрникчи турган мергежилди дашчы Семен Самдан чаа ажылдап турар. Тываның ажылчын айымының төлөөлечилиңиң кызымаккай куш-ажылчы Төрөн чурт бедик-биле үнелген. Оң хөрөөң «Куш-ажылчы Кымыл Тук» ордени, «Шыгарачы Куш-ажылчы» медалы, «Тергип тудугжу» деп хүндүлүк дөмкө каастан чорур. Иңчалза-даа Оюнуң чуртталгаында эң-не үнелген шаңал болза, апаа 12 чыл мурунда тудуеканы партия биледи болур.

Амгы үеде Кызылдың тудууларында чептестерин дугайың ол тудугжу-коммунист улуг сагыш човап чугаалап орат.

Бистин бригадасын планың ажыр күседиң турар, иңча-даа-эске бригадаларда план чүстөткениң өскө, ажал шагың четче ажылгавас, брак кылдыр чүдүр бары хомуданчың-дыр. Чамдык тудууларың күрүңе комиссия шүүү хүлээп алабайн баар таварылгалар бар. Чүгө мындыгы? Ийи-бүрү тудууларда анык дуржулга чок ажылчынарың саны хей, иңчаарга олар оң өгөжөр ийи-чап турар эвес, харын оларын ар-ка-дуржулгазы чептестерин ийи-чап туралар. Ийи-чап техниктер болгаш мастерлер оларын дугайында чорутуу үеңде кичигейт салбайн турар. Моон сонгаар партия организаация, ажыл-аргы удуруткучлары чептестерин чайлады, куш-ажылды шын организастап, шимчелер ажылдаары чугула. Оюн Лагбаевич-биле чугаалажың орам: «шак мындыг ажыл-херээңе сагыш-сеткиңиң-биле бердинген кижилер авазш эвес-ле болгай, мындыг кижилер бистин бүрүңгаар тэгжүртүвүске дыка-ла улуг ийиг бөр-дир» деп бодаттыңар-дыр.

А. ЛЕПЕШКИН.

дүмчуларыңа тууубу, даш-биле кылган хей кайт чаа-чаа чуртталга бакчынары бедик үңгүлөп турар болгаш ажылчын, айбан-хаакчыларын өг-бүлелери чаа квартираларыңа көжүп, кирип туралар. 26 болгаш 187 кварталдарда чаа тудуп турар бакчынарың солгаларыңа оттар хыш, көжүп келген чуртталгалар көшкениң доми кылдыр хун ырак эвес. Педагогика институтунда чаа бакчының тудуу студенттерге эжиңтерин байырланчыг байдалга удавас ажылып бээр. Улуг-Хемим кеңиядир чаа, улуг көвүртү тургустунган.

Бо улуг херекке бистин коллективтин улуг база бар. «Кымыл тудугжу» дузаалаар бүүрүлдиг комбинаттын коллективин тудугжуларың улуг байырлалын куш-ажылчы чедишкениң-биле үткүп турар. Комбинат ийиңиң-биле июль планың 100,3 хуу күүсеткен. Бодунуң байырлалыңа чазаның четтин коллективни база эки үнелдиг ужуражып турар. Ол коллектив социалисттик чарыкча бирги чери элөөр болгаш шыңшыр ышмеди чаалап алган. Ол чех комбинатка бүгү көргүзүлгө таллазы-биле эки болуп, планың 108,8 хуу күүсеткен. Станокта ажылдап турар К. Орешкова, А. Никифорова, Чазаныңчыл А. Кутенев, Михаил Налькин болгаш оон-даа өскелер хүн норманы үргүлүч ажыр күседиң, бүүрүлде ажылы эки шыңарыг мурнакчылар болуп турар. Четтин коллективни коммунисттик куш-ажылчын бригадасы деп атты чедиң алар дээш демексеңиң турар.

Куш-ажылдын байдалын чингелдиреңге болгаш бүүрүлчүлүгүң бедидиреңге Коммунисттик партияның салгыш салымчынының ачымында бистин комбинат чаа техниканы, дерин-херекселерин ап турар. Бистин чех-кыш чонуп болбаарыңар станокту, автоматтың арга-биле ыяш өрүмнээр станокту, ыяш кургалыр камераларын тургускан болгаш ышты дөрт талазы-биле чондуулар станокту ажылдап кириңер.

Бо бүгү куш-ажылды бүүрүлчүлүгүң бедидиң, продукцияның шыңарың ажиңдигиң турар. Ам үеде чаа-нылга пегең «Кымыл тудугжу», «Кызыл-көдө тудугжу», Чадана-көдө тудугта—бо үш улуг тудуу организаацияларыңа херек продукцияны бөлөкчөп турар.

Бо организаацияларың чыгыларың график Эсугаар күседиң базирине дерин-херекселериниң тола ажылдаары чугула. Иңчалза-даа чаа-нылга пегинде ыяш кезер херекселерин болгаш оон-даа өскө чептестерин чедишкенден чамдыкта станоктар хей турар таварылгалар бооп турар. Оң уламындан куш-ажылдын бүүрүлчүлүгүң чавыс бооп турары хомуданчыг. Бо чептестер бүгү четтин бир дески, эки ажылдаарыңа шыңгыттык турар. Иңчалза-даа чех чыл оонадазымы эки шыңарыг, бүтүн күседиң шыдаар.

Г. ВАГАЕВ, чаа-нылга кылыгыларыңың таллазы-биле улуг мастер.

С. МОКРАШ, фабрика тудуунда дашчылар бригадасының бригадир.

Пилораманың кайда кандаг кезектери эргилдиреңде, күзү үреленди, ону доразан элди, бистин баш бурунгар чидилди, үстеп, үргүлүч хайгарар турар. Оң уламындан оң бакчынарың техника чыгыс-даа үрелешкениге таварыштың турар. Эрткен 1962 жылдың ажил-аргынында М. Балзааным ажилдакчылар 4 муң кубометр, кымыл ийи-бүрү манжаларың болгаш бурстарын дилдирлер тургаш, ону 4,5 муң кубометр кылдыр дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчангаш совхозтун ажил-аргынында М. Балзааным киржилтеси улуг, Совхозтун дирекция чедишкенде каш удаа өртек-ти шаңалдары ол алган. М. Балзаан хурал-суглаалдан, кино, концерт көргүзүлгелеринде кажанды дилдирлер, планың ажыр күсүстекенер. Пилорама ажылдакчылары бо чымын 1200 кубометр дилдир материалды болгаш 350 кубометр брусту дилдирериниң чартык чыл планын 118,4 хуу кылдыр күсүстекен. Ам артыкың Октябрь байырлалыңа чедир күбүсеткеш, немей 300 кубометр ажыр дилдир материал белекээрин күлээңген ажылдап турар. Иңчан

Тайбын кожа-хелбээ догуннаашкыннын ленинчи политиказынын тиилелгези

ПРАГА. Ядролуг чепсектиң шенелделерин хорутуу дугайында Москва Керээни делегейиң дүшкүрлүгү чорун кошкандыгынын болгаш да- бынын айымын чайладырынын тазасы-биле улам ырайгы хемчеглер- же орукка баштайгы базым кылдыр бургуну-биле деткээни илеретти- шан, тайбын камгалакчыларынын чехословак комитети сырый каттыжа- рынча болгаш Москва Керээниң аяктыканы орук-биле бургунгаар чо- руунга идиңгил болуп турар дээш- тээ хемчеглерин боттандырыны- че бүгү делегейде тайбын талаакчы- ларын кыйгырып турар.

БУДАПЕШТ. Венгриянын Эртем- нер академиязынын орадакчы пре- зиденти, бүгү делегейге сураглы физик-атомщик Лайош Йоноши МТИ агентиледин аякдакчымы-биле бе- седа кылгаш, агаарга, космос дел- геминге болгаш суг алаанга ядролуг чепсектиң шенелделерин кылдыр хорутуу дугайында Москва Керээ- ниң делегейге ийги байыры чедирген.

Мен кижилер ышкыш кижилер болганымда база эртемниң аякдакчы- ны болганымда, Москва Керээниң

Тайбын камгалакчыларынын чехословак комитети сырый каттыжа- рынча болгаш Москва Керээниң аяктыканы орук-биле бургунгаар чо- руунга идиңгил болуп турар дээш- тээ хемчеглерин боттандырыны- че бүгү делегейде тайбын талаакчы- ларын кыйгырып турар.

БУДАПЕШТ. Венгриянын Эртем- нер академиязынын орадакчы пре- зиденти, бүгү делегейге сураглы физик-атомщик Лайош Йоноши МТИ агентиледин аякдакчымы-биле бе- седа кылгаш, агаарга, космос дел- геминге болгаш суг алаанга ядролуг чепсектиң шенелделерин кылдыр хорутуу дугайында Москва Керээ- ниң делегейге ийги байыры чедирген.

Мен кижилер ышкыш кижилер болганымда база эртемниң аякдакчы- ны болганымда, Москва Керээниң

кончуг өөрү түр мен деп, Л. Йоноши чутаалаан. Мен физик кижилер мен, ың- чаңгаш атомун күчүлүг кижилер мен, ың- чаңгаш атомун күчүлүг кижилер мен, ың- чаңгаш атомун күчүлүг кижилер мен. Ыңчаарга чамдык эртемденер бол- гаш чамдык күрүнө аякдакчылары ол Керээге удуранын турарынын ужурун билбес кижилер мен. Ам- даа хэй-хэй маргалакчы айтыр- галар туруп турар болбайнаан. Ың- чаңгаш чамдык дээш бургунгаар ол бүгү айтыргаларын шиптирлеп шы- даанас. Мен Москва Керээниң ол ай- тыргаларын шиптирлеп шыдаанас. Мен Москва Керээниң ол ай- тыргаларын шиптирлеп шыдаанас. Мен Москва Керээниң ол ай- тыргаларын шиптирлеп шыдаанас.

албааны ол болур-дур деп, ук солуң демделгезин. Ол дөөрге медередейт чо- рукут оскунары болгаш баш мунгаш байдалга таваржыры-дыр. Москва Керээни чарган чорук, ол дөөрге ка- рылзааларына дайыннын угаан-сар- ыыл чок чорун угаан-сарыылдыг чоруктуң ашкан тиилелгези-дир, делегей кижилеринин мурнуна бүгү кижилеринин амдыралчы эрге- аяктыктарын илередиң турар соци- алистик чаагай сеткилдиң чоруктуң тиилелгези-дир деп, «Франс Нувель» онзаап демделгезин.

РИМ. Ядролуг шенелделерин хо- рутуу дугайында Москва Керээни чарганынын түнелдиге чаагай сет- киңгил чорук, ол-ла өзүга улам ыңай уламчыларынын дугуржулгазы бо- лгаш чүктүдү илереттинген деп, «Ос- севаторе Романо» солун бижжэн.

Бургунгаар дыкка улуг базым кыл- дынган дээрин демделгезин кончуг тааланчы-дыр. Булугу-ла кижилер болгалар бирги черге үзүп турар- дур деп, ол солун уламчылар биж- жэн.

МОСКВА. Ново-Арбат көвүрүг болгаш «Украина» гостиница. Фото С. Преображенскийнин. СЭТА-нын фотохрониказы.

Дилеп, тып тур

Уе-шагнын негзэн, манзан, айу колган.	Ядролуг частышыкындан ботталдырбайн,
Чаалашпас, халдашпазын магадылаан	Арыг сеткил нома-хелбээ догуннаар дээш,
Чаагай сеткил улузунуң тура-соруун	Атты салып, дугуржуу-даа туура-дыр бис.
Улегер бооп, улуг чурттар заерип тур.	Москвадан чаңгыланган солун медээ
Качыгдалды хейну нерген Россия.	Парлалгалар, эфир дамчааш, четпезен чер чок:
Каттышкан Хаан, Штаттар-даа мурунези	«Соон дайын» шуурганыга могаан диптер
Амгы дайын халавындан чайлаарынын	Сорук кирип, идегеп-даа турарлар-дыр.
Аргаларын, эге суурун дилеп, тып тур.	Сезигилдер, ныманылар турбас кылдыр
Агаар, космос, сугларымыс делгемнерин	Чепсектерин шенээр туржук, дүжүрери,
	Дайынның бак, бугу-ле бар артышыны
	Тайылым дээш, демисежир ужурулг бис. С. МОЛДУРГА.

Баштайгы өөрүшкүлүг базым

Москвага, Кремльдин Улуг орду-зунга СССР-нин, АКШ-тын, Англия- ның чазактарынын төлөөлекчилери агаарга, космос делгеминге болгаш суг алаанга ядролуг чепсектиң ше- нелдени хорутуу дугайында Керээге ат салганы дөөрге, чүгүл ол үш улуг күрүнениң аякчы човунга эвес, харын бүгү кижилерге чаагай чаа- гай болгаш өөрүшкүлүг херек болур. Ол хуң-августун бекчи төөгүдө демел- делгиз хуң болуп артар.

Ядролуг чепсектиң шенелделерин хорутуу дугайында Керээни чарганы болза, делегей байдалынын эң чугу- ла эске-даа маргалакчы айтыр- галарын, оон иштиңде чепселениш- киниң дүжүренинин айтырын шип- тирилдиргези баштайгы базым болуп турар деп тайбын күзөлдөгү кижилер бургуну үнелер турар болгаш бо чо- рука бистид Совет чазавыстын, оон баштапчы Никита Сергеевич Хру- щевтуң тайбын дээш, найыра дээш, чаа дайынны болдурбас дээш кы- змаккай аяк-чорудуулазын совет ки- жилер ийги-биле деткип турар.

Моол-биле кады ол керээге ат сал- ганыга удуранган Кыдат Улус Ре- спубликанын чазавыстын меделгези совет кижилерин, бистин эртем аяк- дакчыларынын улуг килеңдээшкенин болдуруп, тайбын болгаш дайын та- лаасы-биле айтыргаларын шиптир- ледиргези кыдат удурукчуларын сир- өске орукта туруп турарын ол медел- гези база катан херечилеп турар- дыр.

Тыванын эртем-шипчилер инсти- тутунун аякдакчылары бистер, те- резон партиялыстын болгаш чазавы- стын мөңгө тайбын дээш чүктүдүлү бү- гү совет кижилер ышкыш чүрктин ханымындан бүрүн деткивишаан, бистин чүрүтүүстүн тайбынга ынакшыл- ды даштыкы политиказын итулгелер турар кыдат удурукчуларын шың эвес туружун килеңдээшкени-биле бургуну шаап тур бис.

В. ОЧУР, төөгү эртемнеринин кандидаты.

Совет Эвилелиниң дузаламчызы

БЕЛГРАД. (СЭТА). Чер шимчээшкенинден бузулган Скопль хоорайда Совет Эвилелиниң чүктөр улам хөй-биле нээп турар. Хоорайга совет эи аймаан болгаш аш-чемни чедирип келген. Чоонга чаа цемент чүдүр- гези 56 вогоннуң поезда чедерген. Бо болза хоорайны катан тургузарына Совет чазактын берген цементинин чүгүл чамдык нези-дир. Цемент чүдүргөн поездилер чоонку хүннерде база келир деп турар. Чигир, дал- ган болгаш дилг материалдарын база удаас чедирип нээр.

Совет Армиянын тускай инженер неээ Совет болгаш Югослав чазак- тарнын дугурушканын өзүгаар Скопльде чедер болгаш бузундуларын арылган аштар тазасы-биле аякылдап эгелээш. Ол неээ эргежок чу- гала техника-биле чепселген. Совет сапалар хоорайнын чер шимчээш- кенинден эң-не улуг начыгдашканын таварышкан районнарында амылдан турар.

Улангомга болган спартакиада

Моол Арат Республиканың ба- рынын талаа аймактарынын ийги спартакиадада чоокта чаа Убу- нур аймактын Улангом хоорайга чедиршикенин болуп эртен. Ол спартакиадада Баян-Өлгий, Ховд, Завхан, Убаанур, Хубутугу, Гови- Алтай аймактарынын шыгдарангай спортчулары киришкен.

Алды аймактарынын шыгдарангай спортчулары спорттун чеди чүдү хевилеринге маргалак чо- рутканын. Спартакиадада түн- елиңде бирги чери Хубутугу, ийги чери—Убаанур, үшкү чери—Гови-Алтай аймактарынын спортчулары элээш.

Спартакиадага киришкен 100 ажыг күрүнө рекордсменеринин хөй боттарынын мурнуку че- димшиктерин хевээр камгалап алгылаан болгаш элөөн каш спортчулар рекордун чазартканын. 17 спортчулар күрүшенин чаа рекордтарын тургусканын.

Алды аймактарынын спартакиа- дазында 46 спортчулар респу- бликанын ийги спартакиадазынга кирижи эргени чедип алган. Уран- мерген талантты-биле шыг- ларын болгаш студентилеринин ийги дугуру улуг надымынга ки- риж кылдыр баянлаптырар.

Оларын чамдызын Завхан ай- мактын культура ордузунга тер- гини уран мергежилдиглеринин «Эптеле» деп чымынга кириш- кен.

(«Унз» солундан).

Ядролуг чепсектиң шенелделерин хорутуу дугайында Керээге ат салышкыннары

ВАШИНГТОН. СЭТА-нын коррес- понденттери В. Вашеденкоңун бо- лгаш М. Сагатагалинын дамчытуу ту- рары болза:

Август 8-те Вашингтонну-биле 8 шак 45 минута (Москваыны-биле 15 шак 45 минута) турда, агаарга, кос- мос делгеминге болгаш суг иштиңге ядролуг шенелделерин хорутуу дуга- йында Керээге каттышкан чурттар- нын чазактарынын төлөөлекчилери- ниң бо Керээге ат салышкыны АКШ-тын курдепартаментинде эге- лээн. АКШ-тын күрүнө секретары- нын хулаагезин күүүседиң турар Дж. Болл Керээге ат салыры эгелээ- шканын мурнуна допчу меделгел кылган.

«Каттышкан Штаттарын, Вели- кобританиянын болгаш Совет Эвиле- ленин аразында бо Керээ болза, улам дүргөн хөй бургуну турары-биле бистин кураавырларымыс төгчө- леп, тиңгеле чедип алдынын шыда- вас болгаш чаңгыс-даа угааыла- дыг кижини хайыраалавас дайыга белеткен турар чепселенишкенин- ниң эидере бүдүрүшкүни сокса- дыр болгаш ону контролга тургузар орадакчыларына эдени салыр деп шиптирлеп хулаап алган ядролуг үш улуг күрүнелерин даңгаргалыг бижни болур» деп Болл бодунун ме- делгелине чутаалаан.

Оон ыңай Болл бо уламышкыны- га моон сонгааргы депшигенин чедип алыр төлөөдө тайбынча ынак- шылдыг бүгү күрүнелеринин хөдө- лишкенин каттыштарынын эрге- жөк чүгүлазын меделгел, ядро- луг шенелделерин хоруп турар Ке- рээни чарган чорук «бүгү делегейге

чүптүг болгаш быжыг тайбынны хандырынга эргежок чугула эң калбак хемчеглерге моон сонгаар- да чедирер» дээринде иделгени илерей- лээн. Делегейин барык бүгү күрү- нелери бо Керээге каттышкан турар деп идегел-биле манап турар бис деп Болл чутаалаан.

Австралиянын АКШ-та элчини Говард Бил бодунун чазаваны өмү- нөздөн Керээге бир дугаарында ат салган.

Австралиянын элчининиң соон зар- ый Керээге Мексиканын болгаш Ба- наданын элчинери ат салган. Агаар- га, космос делгеминге болгаш суг иштиңге ядролуг чепсектиң шене- лделерин хорутуу дугайында Керээ бол- за, эң чугула болгаш эң улуг баш- тайгы базым болуп дээрин Канада- нын элчини Ш. Риччи меделгезин. Канаданын даштыкы херектер ми- нистри П. Мартинниң бо Керээ бол- за «кадык болалдын тиңгелгези» бо- лур деп айткан меделгели ол ном- чаан.

Канаданын элчининиң оон ыңай чутаалааны болза, бо Керээ чепсе- ленишкенин дүжүр талазы-биле моон сонгааргы базымнарга үндө- шүн салыр боор дээринде идеген ту- рар бис. Бистин ниити эрге-ажык- тымыс бар болуп турар эске-даа адырларга болгаш районнарга дугу- жулгаларын кылдырына таарымча- лы байдалдары бо Керээниң тур- гузарын манап турар бис. Керээниң кол ужуру-дузаны чүдөлдө диле, улуг күрүнелерин аразынга моон сон- гааргы дугуржулгага эге болган ту- руп болурунда, ынак дугуржулга чепселенишкенин эидере бүдү-

ренин соксадырынга, үргөдөөшкени- ниң бүгү чепсектерин чорутуу узуу- лаарына, бот-боттарынга бургунжир чоруктуң болгаш найыралдын ула- дурынга, бүгү кижилер төрелетенин тайбыннын болгаш чепселенишкени- ниң уезинче киреринге чедирер алар деп, Индиянын элчини Б. К. Неру чутаалаан.

Англи болгаш орус дылдарга би- жезон Керээни салып каан студун чанынга 15 минута санында элчи- нер уза-дараалаштыр көзп турган- нар. Боттарынын чазактарынын даас- канын солтуар олар бо Керээге ат салып турганын.

Бүгү хүнүн дугурузунда Керээге 26 чурттарыны элчинери ат салган турар ужурулг. Австралиянын, Мек- сиканын болгаш Канаданын төлөө- лекчилериниң соон зарый Керээге Чаа Зеландияны, Индияны, Филиппин- нери, Малайяны, Либерияны, Таиланды, Ираны, Польшаны, Венгрияны, Болгарияны, Италия- ны, Ираныны, Афганистанын, Румынияны, Тунисин, Киприн, Югославияны, Финляндияны, Че- хословакияны, Израильди, Гон- дурасны, Венгрияны, Чилини эл- чинери ат салыр.

Керээге каттышкан чурттарын элчинер бургуну анад ат салган соонда допчу меделгел кылып турар.

Делегейин дүшкүрлүг чоруну улам ыңай чавырдырыныче бол- гаш чепселенишкенин дүжүренинче уламышкыны чаа толаргай дугу- жулгалар ол баштайгы базымнын соон дариң болур дээринде иде- гезин олар шуптузу илерейлеп турар- лар.

БЕЛГРАД. Делегейин шапкин төөгүзүңгө 1963 чылдын августун 5-тин хүнү делегей харылзаалары- да өскерилгелерин көргүзүп турар найыраакчыгы уезиниң бирөөн бол- дур деп, «Борьба» солун ядролуг чепсектиң шенелделерин хорутуу дугайында Москва Керээниң ат салганын тайылбырлавыдан биж- жэн. Ол Керээ оныктыг шенелде- лерин чок кылды болгаш делегейин чаа дугуржулгаларына калбак бол- дурун аргаларын тургузар. Москва Керээниң ол солун чепселенишкени эидере бүдүрер чорукту баштай- гы шаптыканын биле деп алаан.

ГАВАНА. Тайбын болгаш ула- старын тускай догуннаар чорун камгалаар кубу шимчээшкенин пре- зиденти, Гаваиа университетинин ректору Хуан Маринельо мынча деп меделгезин: «АКШ-тын, Великобританиянын болгаш Совет Эвилелиниң төлөөлекчилеринин аразына Москвага ат салган Керээ—ол дөөрге тайбын- че орукта улуг ужуру-дузалыг бы- жыг базым-дыр, ыңдыг болган тө- лөөдө, тайбын кожа-хелбээ догу- наашкынын бүгү талаалычылары анад сеткил ханымынны-биле бай- ыр чедирер журадул деп санап тур мен. Бодунун тускай догуннаашкы- нын болгаш бодунун хосталганын камгалаарында кажан-даа ойлто- лас Кубанын улазу чепсек чок тай- бын дээш демиселди үртүчүлөөр алаар».

ДЕЛИ. Ядролуг чепсектиң шене- лделерин хорутуу дугайында Керээ- ниң чер болганда тайбынче орук кыл- дыр хулаап көрүп турар деп, «Таймс оф Индия» солун бижжэн. «Нав Бла- рат таймс» солунун меделгезин болза: «Москва Керээни дөөрге бүгү делегейин төөгүзүңгө чаа эргилдере чедирер шапкынды бодушкуну-дур. Ол дөөрге кижилер төрелетенин узуу- чок кылдыры-биле кылаанып турар дайын планынын тайбын өзү- нүк ашкан тиңгелгези-дир».

ПАРИЖ. «Эки эгелээшкени», «Удустарын тиңгелгези» деп ың- дыг эгелерин алаанга, неделя са- нында үнер «Франс Нувель» деп со- лун бодунун элчелгил дугурушканын элөөн каш чүдүрениңге ядролуг чеп- сектиң шенелделерин хорутуу дуга- йында Москвага ат салдынын Ке- рээге байыр чедирген. Ол Керээни хулааас чорук дөөрге, делегейин улаустарынын хөй-хөй чылдарга ун- дуруп келген ол күженишкенин, чорутуп келген демиселин херекке

БЕЛГРАД. Делегейин шапкин төөгүзүңгө 1963 чылдын августун 5-тин хүнү делегей харылзаалары- да өскерилгелерин көргүзүп турар найыраакчыгы уезиниң бирөөн бол- дур деп, «Борьба» солун ядролуг чепсектиң шенелделерин хорутуу дугайында Москва Керээниң ат салганын тайылбырлавыдан биж- жэн. Ол Керээ оныктыг шенелде- лерин чок кылды болгаш делегейин чаа дугуржулгаларына калбак бол- дурун аргаларын тургузар. Москва Керээниң ол солун чепселенишкени эидере бүдүрер чорукту баштай- гы шаптыканын биле деп алаан.

ГАВАНА. Тайбын болгаш ула- старын тускай догуннаар чорун камгалаар кубу шимчээшкенин пре- зиденти, Гаваиа университетинин ректору Хуан Маринельо мынча деп меделгезин: «АКШ-тын, Великобританиянын болгаш Совет Эвилелиниң төлөөлекчилеринин аразына Москвага ат салган Керээ—ол дөөрге тайбын- че орукта улуг ужуру-дузалыг бы- жыг базым-дыр, ыңдыг болган тө- лөөдө, тайбын кожа-хелбээ догу- наашкынын бүгү талаалычылары анад сеткил ханымынны-биле бай- ыр чедирер журадул деп санап тур мен. Бодунун тускай догуннаашкы- нын болгаш бодунун хосталганын камгалаарында кажан-даа ойлто- лас Кубанын улазу чепсек чок тай- бын дээш демиселди үртүчүлөөр алаар».

ДЕЛИ. Ядролуг чепсектиң шене- лделерин хорутуу дугайында Керээ- ниң чер болганда тайбынче орук кыл- дыр хулаап көрүп турар деп, «Таймс оф Индия» солун бижжэн. «Нав Бла- рат таймс» солунун меделгезин болза: «Москва Керээни дөөрге бүгү делегейин төөгүзүңгө чаа эргилдере чедирер шапкынды бодушкуну-дур. Ол дөөрге кижилер төрелетенин узуу- чок кылдыры-биле кылаанып турар дайын планынын тайбын өзү- нүк ашкан тиңгелгези-дир».

ПАРИЖ. «Эки эгелээшкени», «Удустарын тиңгелгези» деп ың- дыг эгелерин алаанга, неделя са- нында үнер «Франс Нувель» деп со- лун бодунун элчелгил дугурушканын элөөн каш чүдүрениңге ядролуг чеп- сектиң шенелделерин хорутуу дуга- йында Москвага ат салдынын Ке- рээге байыр чедирген. Ол Керээни хулааас чорук дөөрге, делегейин улаустарынын хөй-хөй чылдарга ун- дуруп келген ол күженишкенин, чорутуп келген демиселин херекке

Иракудусту өлүрүп жыдырып соксадыр

ПАРИЖ. (СЭТА). Практын Бому- нистик партиянын ТК-зынын По- литбюрозунун келжигуну Анвар Му- стафаның бүгү коммунист партия- ларга, делегей парлагашыга, хөй- ниңгитиге үндүргөн кыйгырымында чутаалан турары болза: «Ирактын ре- аксылыг чавырдычылары курд улу- стунга удуз бужар-чүдөк дайынны өс- күдүп үндүргөш, ирак улустун дөөрө ооддарында болгаш кыстарына удуз күчүлдөдүг эң-не бузар, ханын күчүлдигерин улам күшөлдиргез». Бо кыйгырымы Францияны «Франс нувель» деп солунунга парлан үн- дүргөн.

«Социализмин болгаш комму- низмин тиңгелгезиниң база импе- риализмин узууларынын чүс чылды- да, кажан кара диптин эң ираккы районнарында бенин чүс-чүс мил- лион кижилер колоннадыг кула- нынган хосталып, боттарынын та- маарышпас национал күрүненин тур- гузул турар үдө, курд улустун бо- лудун шыңга чугаалаар болгаш ону өөренир, бодунун национал ук- заа-салгалын катан тургузар болгаш хөжүдөр эргезин, а ол ышкыш бо- дунун ишти херектерин боду баш- карар эргезин тысырылдан ойлтоп турар-дыр» деп кыйгырылг айтып турар.

Антикоммунизм, лозунгга шып- тынып алгаш, курд улустун чептүг шимчээшкенин боой тудар дээш, СЕНТО-нуң империалистик күрү- нелери-биле чажыт дугуржулгаларын чарган Ирактын амгы чавырдычы- лар империализмин айбычлары кылдыр кыйгырып сойгалап турар.

Ирак улус-биле эп-сеткил кат- тыштырылганын кампаниянын ор- ганизаастар, курд улуска удуз чору- дуп турар араатаныг хемчеглерге удурамышкынын меделгезин, Кур- дистанда дайын чорудууларын со- клиндырыче ирак чазактын албадар, курд улустун автономияга эргезин хулаап көөрүн чедип алдыр, эрип- шаажалалды болгаш күчүлөөшкени соксадыр, чуртка хоойлу-дурмуну

катап тургузар болгаш бүгү хамаа- тыларга демократтыг эргелерин ты- скарын негээр деп, ол кыйгыры деле- гейиниң хөй-ниитини кыйгырып ту- рар.

АНТИКОММУНИЗМ, ЛОЗУНГА ШЫП- ТЫНЫП АЛГАШ, КУРД УЛУСТУН ЧЕПТҮГ ШИМЧЭЭШКЕНИН БООЙ ТУДАР ДЭЭШ, СЕНТО-НУҢ ИМПЕРИАЛИСТИК КҮРҮ- НЕЛЕРИ-БИЛЕ ЧАЖЫТ ДУГУРЖУЛА- РЫН ЧАРГАН ИРАКТЫН АМГЫ ЧАВЫР- ДЫЧЫЛАРЫ ИМПЕРИАЛИЗМИН АЙБЫЧ- ЛАРЫ КЫЛДЫР КЫЙГЫРЫП СОЙГА- ЛАП ТУРАТ.

Ирак улус-биле эп-сеткил кат- тыштырылганын кампаниянын ор- ганизаастар, курд улуска удуз чору- дуп турар араатаныг хемчеглерге удурамышкынын меделгезин, Кур- дистанда дайын чорудууларын со- клиндырыче ирак чазактын албадар, курд улустун автономияга эргезин хулаап көөрүн чедип алдыр, эрип- шаажалалды болгаш күчүлөөшкени соксадыр, чуртка хоойлу-дурмуну

ПАРИЖ. (СЭТА). Франциядан каш муң-муң километр ирак турар Ожук океанын мурнуу талаанында ядро- луг шенелделерин чорудар базанын француз чазак туруп турар. Париж- тиң кежөө үнер «Франс-Суар» солуну- нун дынатканы-биле алырга, фран- цуз чаа атомнуг баазынын тузунга киржир кылдыр даштыкы легионуна бешки полк шерин олче чоруткан. Ам француз шериг тускай эртемни- лерин тургузуп турары водоролтуу бомбаларын шенелделерин чоруда- рынга ол базаны ажыглаар.

ПАРИЖ. «Эки эгелээшкени», «Удустарын тиңгелгези» деп ың- дыг эгелерин алаанга, неделя са- нында үнер «Франс Нувель» деп со- лун бодунун элчелгил дугурушканын элөөн каш чүдүрениңге ядролуг чеп- сектиң шенелделерин хорутуу дуга- йында Москвага ат салдынын Ке- рээге байыр чедирген. Ол Керээни хулааас чорук дөөрге, делегейин улаустарынын хөй-хөй чылдарга ун- дуруп келген ол күженишкенин, чорутуп келген демиселин херекке

ГАИТИДА БАЙДАЛ

ПАРИЖ. (СЭТА). Гаитиже шургуң кирген чепсектиң эмигрант отрядтары Фрэнсис Либерте болгаш Уламине районнардан «сыйлаткан» дээрин Фрэнсис Пресс агентиледин коррес- пондентти Гантинин чазаванын тус- кай дыналдын барымдаалааш, Порт-0—Пренсдан дамчыткан. Фрэнсис Либертең гарнизон шерин ийи ша- ктын дугурузунда удуз түлүчү келген болгаш оон дараазында удуз шавар халдашынын кылган. Халдап кир- ген 100 хире кижилер дүрүлүг болгаш балыглаттырып когаралга таварыш- кан.

Фрэнсис Либерте болгаш Уламине- ге шериг хемчеглериниң соонда, ат- каарлаан эмигрант отрядтарын бир бөлүк «далайже кирген», а эске бө- лүү Доминикан Республикаже чорут- кан дээрин ол дыналдыга айттып турар. «Эмигранттар Доминикан Республиканын шеринин хевин кеттирген болган» деп дыналдыга база чутаалан турар.

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Чуртун со-

чүрүңгө ганти эмигранттарынын чепсекти отрядтарынын халдаш- кынын узуткан деп АП агентиле- дин корреспондентти, тускай меде- лерин барымдаалааш. Порт-0—Пренсдан дынаткан.

Соңу район Гаитинин чазаванын бүртүн контролонда турар деп, иш- тики херектер министринин кан- целиярынын болгаш национал камгалактын төлөөлекчиги кор- респонденттерге меделгезин. Ындыг болза-да бо районда дайын байдалы хевээр артышкан дээрин, ол немеп чутаалаан.

Гаитинин даштыкы херектер ми- нистринин хулаагезин күүүседиң турар Раймон халлап келген отрядтар- ын узуткан дуйын корреспонде- нтилерге база дынаткан.

Ындыг түрбөжөк, телеграф агентиледерин корреспондентле- ринин Вашингтондан болгаш Санто- Доминикан дыналдыгынын барым- даалааш ал көөргө, Гаитиде байдал толоргай эвес бооруп артышкан.

ПАРИЖ. (СЭТА). Франциядан каш муң-муң километр ирак турар Ожук океанын мурнуу талаанында ядро- луг шенелделерин чорудар базанын француз чазак туруп турар. Париж- тиң кежөө үнер «Франс-Суар» солуну- нун дынатканы-биле алырга, фран- цуз чаа атомнуг баазынын тузунга киржир кылдыр даштыкы легионуна бешки полк шерин олче чоруткан. Ам француз шериг тускай эртемни- лерин тургузуп турары водоролтуу бомбаларын шенелделерин чоруда- рынга ол базаны ажыглаар.

РЕСПУБЛИКАГА АГААР-ВОЙДУСТУҢ байдалы

Бөгүн республикага шокар бузул- талыг хун болур. Чамдык черлерге чашкынар чаар. Кызылга чашкын шоолат эвес. Агаарнын температура- ды: республикага—22—27, а Кы- зылга—25—27 градус чылгы. Хат «Ы—тавында.

Редактор Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

Урууларны Кыжык Аарындан Камгалаңар

Чаш уругну чайып эмгигден үндүрбөңөр. Ону эмзирип, чемгерге-ринер мурнунда колук чуг болгаш бажыңга-даа эми эрттир чылыгываңар

Сүттү болгаш сүттен кылган чемнерни серин черге азы соок сугга кадагалаңар

Чаш уругнун ойнаарактарын болгаш эт-херекселдерин арыг-сылг тургузуп, оларга сээттер холдурбаңар

Уруулар Кыжыктап Азы Кузар Апарза Эмчиге Аппарыңар

РЕСПУБЛИКАНЫҢ САНИТАР-ЧЫРЫДЫШКЫН БАЖЫҢЫ.